

Twórczy Przedszkolak

Opracowanie:
mgr Małgorzata Jabłońska
lic. Wioleta Czechowska
mgr Agnieszka Lewandowska

Rok szk. 2011/2012

I Wstęp

Zgodnie z Koncepcją Funkcjonowania i Rozwoju Tęczowego Przedszkola w Dzierzgoniu w roku szkolnym 2011/2012 będzie realizowany program „Twórczy przedszkolak”.

Dziecko w wieku przedszkolnym wykazuje naturalną dla swojego wieku i etapu rozwoju potrzebę ekspresji twórczej. Tworzy ono własny świat.

Po to, by dziecko mogło wyzwolić swój wewnętrzny świat i posługiwać się właściwymi mu sposobami ekspresji – gestem, mimiką, słowem mówionym, aktywnością plastyczną i muzyczną – trzeba uszanować jego spontaniczność, czuwać nad tym, aby unikać wszystkiego, co może pociągnąć za sobą zahamowanie tendencji ekspresyjnych.

Dzieci są kreatywne z natury, dlatego tę wspaniałą zdolność należy w nich pielęgnować i rozwijać. Twórczość dziecięca jest czynnością odruchową, instynktowną i podświadomą. Mały artysta przeżywa radość kreacyjną, która pobudza go do dalszej zabawy formami, barwą czy dźwiękiem. Sztuka dziecka jest piękna w swojej naiwności, potrafi nas zachwycić, ująć szczególnym sposobem postrzegania otaczającego świata. Dla dziecka jego własna twórczość jest źródłem radości, dobrej zabawy, zaangażowania i podstawową formą uczenia się oraz zdobywania wiedzy o otaczającej rzeczywistości.

Rysunek, taniec, ruch, muzyka i śpiew to te rodzaje ekspresji, które wyzwalane w sposób naturalny i umiejętnie wykorzystywane, służyć mogą rozwijaniu u dziecka potrzeby poznawania świata i kształceniu jego aktywności edukacyjnej. Integracja plastyki, muzyki, słowa i ruchu stwarza możliwości wykorzystywania różnych form dziecięcej aktywności twórczej w jego rozwoju intelektualnym, poznawczym, emocjonalnym i społecznym.

Program „Twórczy przedszkolak” jest wyrazem zainteresowania i troski o dziecko oraz o rozwój jego zdolności. Jednym z wielu zadań przedszkola jest

stymulowanie rozwoju takich zdolności dzieci, dzięki którym kształtują one swoją osobowość, zwiększając szansę powodzenia w szkole i w życiu. Ma ono również stworzyć dzieciom warunki, w których znajdą odwagę, aby podjąć wyzwania i wykorzystać własne możliwości.

Uniwersalnym sposobem wspomagającym wszechstronny rozwój dziecka, w tym osobowość twórczą, są zajęcia plastyczne, teatralne i muzyczne.

Program „Twórczy przedszkolak” uwzględnia potrzeby i możliwości rozwojowe dzieci w wieku 3 – 6 lat oraz stanowi ważny element w edukacji dzieci i wskazuje główne kierunki pracy nauczyciela z dziećmi w rozwoju ich twórczości artystycznej.

Treści programowe programu odwołują się do wskazań Podstawy Programowej – obszary: 7.1);7.2);8.1);8.2);8.3);8.4);9.1);9.2);9.3).

Realizacja programu przyczyni się do ogólnego rozwoju dziecka, wielowarstwowego poznawania przez niego rzeczywistości. Pozwoli na rozwój zdolności i indywidualności dziecka, a także na przeżywanie przez niego radości i szczęścia. Umożliwi mu aktywne poznawanie świata zgodnie z jego potrzebami, zainteresowaniami i dążeniami.

II PROGRAM ZAWIERA:

- główne cele edukacyjne oraz wskaźniki osiągnięcia założonych celów,
- sposób przeprowadzenia ewaluacji,
- sposoby rozwijania ekspresji plastycznej, teatralnej i muzycznej dzieci i warunki realizacji.

III UZASADNIENIE OPRACOWANIA PROGRAMU.

Dzieciństwo, to taki okres w życiu, w którym wszystko jest ciekawe, kiedy ruchliwość i energia, chęć poznania i samodzielnego działania jest niespożyta. Czas dziecka spędzony w sposób twórczy, pełen radości i niespodzianek, będzie procentował w jego dorosłym życiu.

IV Twórcza aktywność dziecka wynika z potrzeby wyrażania siebie, swoich myśli, uczuć i przeżyć. Jego wewnętrzny świat jest możliwy do ujawnienia poprzez różnorodne formy ekspresji słownej, ruchowej, muzycznej i plastycznej.

Twórczość plastyczna jest jedną z ważniejszych form działalności dziecka w wieku przedszkolnym. Poprzez rysunek i inne prace plastyczne poznajemy naszego wychowanka, jego emocje, rozwój intelektualny, zainteresowania. Sztuka dla niektórych dzieci może być terapią, dla innych realizowaniem siebie i rozwijaniem talentów, ale dla wszystkich dzieci powinna być znakomitą zabawą.

Zabawa w teatr jest jednym ze sposobów wychowywania dzieci. Daje możliwość spontanicznej zabawy z rówieśnikami, oderwania od rzeczywistości. Rozwija umiejętność współdziałania, podporządkowania się i obcowania z innymi. Dzięki kontaktom ze sztuką dziecko rozwija myślenie, inteligencję, wyobraźnię, poznaje skutki zachowań bohaterów, wnika w ich przeżycia. Dziecko styka się z normami społecznymi, wartościami, bohaterami pozytywnymi i negatywnymi.

Wczesne kontakty ze sztuką zachęcają do własnej twórczości. Małe dziecko śpiewa, tańczy, gra, ponieważ ma taką potrzebę. Zabawa w teatr jest czymś bardzo naturalnym, zapewnia dziecku prawidłowy rozwój. Zabawa w

role służy zaspakajaniu wewnętrznej potrzeby przyjmowania przez dziecko roli dorosłego.

Są one wstępem do działalności teatralnej, w której różne rodzaje ekspresji znajdują swój najpełniejszy wyraz.

W teatralnych doświadczeniach kształtują się u dziecka specyficzne głębokie przeżycia artystyczne. Stosowanie ich w pracy z dziećmi zapewnia wiele satysfakcji.

Dziedziną szczególnie sprzyjającą rozwojowi spontanicznej, twórczej wypowiedzi dziecka, chociażby ze względu na różnorodność wyrazu: słowo, śpiew, ruch, dźwięki instrumentów, różne efekty akustyczne jest **muzyka**.

Wpływa ona na rozwój ogólny dzieci, zarówno w zakresie sprawności fizycznej, jak i intelektualnej. Za pomocą sygnałów muzycznych mobilizuje się uwagę dzieci, uczy spostrzegania i myślenia, rozwija szybką reakcję oraz umiejętność poruszania się w przestrzeni. Ogromną radość sprawia dzieciom działalność polegająca na naśladowaniu, przetwarzaniu tego, co usłyszały oraz poszukiwaniu takich rozwiązań, które są inne od tego, co pokazał kolega. Np. do oddania różnych stanów emocjonalnych można wykorzystać instrumenty perkusyjne melodyczne i niemelodyczne.

V GŁÓWNYM CELEM TEGO PROGRAMU jest wspomaganie i ukierunkowanie rozwoju dziecka w zakresie:

- jego wrodzonych możliwości twórczych,
- poznawania i wyrażania siebie w formie ekspresji plastycznej, teatralnej i muzycznej,
- kształtowania twórczej postawy,

- zamiłowania do śpiewu i tańca jako źródła radości jak też poznawania świata,
- rozwijanie celowości poznawczej i umiejętności korzystania z różnych dziedzin,
- kształtowanie w dzieciach umiejętności różnicowania uczuć i wyrażania ich,
- rozwoju uzdolnień.

VI Z CELÓW I ZADAŃ OGÓLNYCH WYNIKAJĄ CELE I ZADANIA

SZCZEGÓŁOWE, które ukierunkowują działalność nauczyciela oraz odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom rozwojowym dziecka działającego w sposób aktywny i twórczy. Należą do nich:

- uwrażliwianie na piękno otaczającego świata;
- wzbudzanie przeżyć estetycznych;
- wspieranie aktywności plastycznej, teatralnej i muzycznej poprzez wyposażanie dzieci w różne środki wyrazu,
- wyrażanie przeżyć i wiedzy o otaczającym świecie za pomocą różnych środków i technik plastycznych, teatralnych i muzycznych,
- wzbogacanie przeżyć i wyzwalamie emocji dzieci,
- stwarzanie swobodnej, akceptującej i twórczej atmosfery,
- odkrywanie przez dzieci własnych możliwości twórczych,
- rozwijanie wrażliwości estetycznej.

VII METODY I FORMY REALIZACJI PROGRAMU

Program edukacji artystycznej „Twórczy Przedszkolak” ma na celu rozwijanie możliwości i uzdolnień artystycznych dziecka w wieku przedszkolnym i obejmuje on główne dziedziny jego aktywności: muzyczno – ruchową, plastyczną i teatralną.

Wdrożenie i realizacja programu wskazuje na konieczność integracji zajęć plastycznych, muzycznych i teatralnych.

Dobór metod i form pracy z dzieckiem sprzyjać będzie odkrywaniu wrodzonych uzdolnień i rozwojowi twórczości dziecięcej.

Na kształtowanie postawy twórczej dziecka korzystnie wpływają:

- metody aktywizujące – odkrywanie, poszukiwanie, przeżywanie i działanie,
- metody słowne - rozmowa, opowiadanie, objaśnienie, instrukcja słowna, zagadka,
- oglądowe – pokaz, wzór, przykład.

Realizując program „Twórczy Przedszkolak” powinny zostać wykorzystane wszystkie formy pracy: indywidualna, grupowa i zbiorowa. Nie wolno zapominać też o obowiązującej dla wieku przedszkolnego zasadzie nauki poprzez zabawę. Forma zabawowa powinna dominować w zajęciach o charakterze artystycznym i dlatego wskazane jest stosowanie następujących form pracy z dziećmi :

- zabawy twórcze;
- zabawy inscenizowane;
- zabawy ruchowe;
- zabawy przy muzyce;
- wycieczki;
- spotkania z artystami;
- konkursy;
- uroczystości;

· wystawy.

VIII Treści programowe

1. WYCHOWANIE PRZEZ SZTUKĘ – DZIECKO WIDZEM I AKTOREM:

Dziecko:

- ❖ Wie, jak należy się zachować na uroczystościach, np. na koncercie, festynie, przedstawieniu, w teatrze, w kinie.
- ❖ Odgrywa rolę w zabawach parateatralnych, posługując się mową, mimiką, gestem i ruchem; umie posługiwać się rekwizytami (np. maską).

2. WYCHOWANIE PRZEZ SZTUKĘ – MUZYKA I ŚPIEW, PŁĄSY I TAŃCE.

Dziecko:

- ❖ Śpiewa piosenki z dziecięcego repertuaru oraz łatwe piosenki ludowe; chętnie uczestniczy w zbiorowym śpiewie, w tańcach i muzykowaniu.
- ❖ Dostrzega zmiany dynamiki, tempa i wysokości dźwięku utworu muzycznego, wyraża je, pływając lub tańcząc
- ❖ Tworzy muzykę, korzystając z instrumentów perkusyjnych (oraz innych przedmiotów), a także improwizuje ją ruchem
- ❖ W skupieniu słucha muzyki, w tym także muzyki poważnej

3. WYCHOWANIE PRZEZ SZTUKĘ – RÓŻNE FORMY PLASTYCZNE:

Dziecko:

- ❖ Przejawia, w miarę swoich możliwości, zainteresowanie wybranymi zabytkami i dziełami sztuki oraz tradycjami i obrzędami ludowymi ze swojego regionu
- ❖ Umie wypowiadać się w różnych technikach plastycznych i przy użyciu elementarnych środków wyrazu (takich jak kształt i barwa) w postaci prostych kompozycji i form konstrukcyjnych
- ❖ Wykazuje zainteresowanie malarstwem, rzeźbą i architekturą (także architekturą zieleni i architekturą wnętrz).

Treści programowe edukacji artystycznej zostały podzielone na trzy aktywności;

1. AKTYWNOŚĆ MUZYCZNA – to część poświęcona kontaktom dziecka z muzyką. Zaprezentowane tu zostały różne formy aktywności muzycznej dziecka z wykorzystaniem elementów nowoczesnych metod i koncepcji edukacyjnych kształcenia muzycznego dziecka (metoda C. Orffa, E. Jacquesa – Dalcroze’a, aktywnego słuchania muzyki B. Strauss, pedagogiki zabawy, Metoda Dobrego Startu).

2. AKTYWNOŚĆ PLASTYCZNA – ta część programu jest poświęcona działalności plastycznej dziecka. Pod kierunkiem swojego nauczyciela dziecko poznaje techniki plastyczne, narzędzia i środki wyrazu artystycznego służące do przedstawiania otaczającej rzeczywistości w formie plastycznej. Dziecko uczy się rozpoznawać i tworzyć barwy, projektować proste formy użytkowe i przestrzenne, rozwija własną pomysłowość i wyobraźnię.

3. AKTYWNOŚĆ TEATRALNA – celem tych zajęć jest zapoznanie dziecka ze sztuką teatralną, poznanie środków wyrazu artystycznego stosowanych w

teatrze, kształcenie umiejętności dramatycznych podczas zabaw twórczych, wprowadzenie elementów gry aktorskiej w tworzonych przez grupę inscenizacjach zakończonych występem przed publicznością na prawdziwej scenie.

DZIAŁANIA		GRUPA		
Lp.	październik	3-latki	4-latki	5,6-latki
1.	Wielki kąpiel teatralny	X	X	X
2.	Dzień nauczyciela			X
3.	Nasza grupa w barwach jesieni	X	X	X
4.	Tęczowy Bal Jesieni	X	X	X
5.	Kolorowy Dzień-Dzień Żółty. Recytacja wiersza „Tęczowe Dni Poezji”	X	X	X
6.	Teatrzyk przyjezdny	X	X	X
	listopad			
7.	Kolorowy Dzień-Dzień Pomarańczowy Recytacja wiersza „Tęczowe Dni Poezji”	X	X	X
8.	Wyjazd do teatru			X
9.	Uczestnictwo w spotkaniu z artystą plastycznym p. Z.Chrostkiem	X	X	X
	grudzień			
10.	Mikołajki	X	X	X
11.	Kolorowe Dni-Dzień Czerwony Recytacja wiersza „Tęczowe Dni Poezji”	X	X	X
12.	„Spotkanie przy choince”	X	X	X
	styczeń			
13.	Udział w WOŚP			X
14.	Konkurs „Maska karnawałowa”	X	X	X
15.	Bal Karnawałowy	X	X	X
16.	Kolorowy Dzień-Dzień Niebieski Recytacja wiersza „Tęczowe Dni Poezji”	X	X	X
	luty			
17.	Zajęcia w formie warsztatów dla dzieci i ich rodziców poświęconych rozwijaniu twórczej aktywności dziecka (pedagogika zabawy)	X	X	X

18.	Kolorowy Dzień-Dzień Różowy Recytacja wiersza „Tęczowe Dni Poezji”	X	X	X X
19.	Wystawa instrumentów wykonanych z naturalnych materiałów	X	X	X
	marzec			
20.	Występ dla członków klubu „Złotej Jesieni”. Wręczenie wykonanych upominków.			X
21.	„WIOSNA”-warsztaty plastyczne		X	X
22.	Kolorowy Dzień-Dzień Zielony Recytacja wiersza „Tęczowe Dni Poezji”	X	X	X X
	kwiecień			
23.	„Euro 2012”-konkurs plastyczny międzyprzedszkolny	X	X	X
24.	Dzień Ziemi	X	X	X
25.	Wizyta i występ tańca nowoczesnego	X	X	X
26.	Wyjazd do Teatru			X
27.	Kolorowy Dzień-Dzień Fioletowy Recytacja wiersza „Tęczowe Dni Poezji”	X	X	X X
	maj			
28.	Konkurs wewnątrz przedszkolny „Tęcza”	X	X	X
29.	Udział dzieci w Festiwalu w Kwidzynie			X
30.	Kolorowy Dzień	X	X	X
31.	Dzień rodziny	X	X	X
32.	Koncert zespołu „ENTROPIA”	X	X	X
	czerwiec			
33.	Zakończenie roku szkolnego 2011/2012		X	X

IX Ewaluacja programu

Realizacja programu umożliwia nauczycielowi dokonywanie systematycznej ewaluacji, której można dokonać poprzez:

- zbadanie opinii rodziców, zorganizowanej w formie ankiety, dotyczącej wpływu na rozwój dziecka edukacji artystycznej,

- analizę osiągnięć dzieci,
- udział w konkursach artystycznych,
- zdobyte przez dzieci wyróżnienia i nagrody.

Ewaluacja służy także samemu nauczycielowi, który ma na jej podstawie możliwość dokonania samooceny swojej pracy z dziećmi oraz okazję do refleksji nad swoimi kompetencjami, wiedzą merytoryczną o twórczości artystycznej dziecka w wieku przedszkolnym.

Krąg

Siedzenie w kole daje dzieciom poczucie więzi grupowej, stwarza, bowiem możliwość wzrokowego i emocjonalnego kontaktu. Dzieci w kręgu chętnie się wypowiadają, łatwiej rozumieją treść kierowanych do nich zadań.

Rozmowa

Jej celem jest nawiązanie bliższego kontaktu z dzieckiem. Ten sposób komunikowania się ułatwia przekazywanie myśli i uczuć, wzbogaca słownictwo dziecka. Rozmowy z grupą służą przede wszystkim skoncentrowaniu uwagi na wybranym temacie zajęć. Sprzyjają wyciąganiu wniosków, dokonywaniu podsumowań, załatwieniu bieżących spraw.

Rozmowy indywidualne mogą być przydatne do rozwiązywania problemów, rozładowania emocji, lepszego poznania dziecka.

Pytania, stawiane dzieciom, powinny mieć charakter otwarty, zachęcający do pełniejszych wypowiedzi.

Nie dokończone zdania

Uzupełnianie takich zdań ułatwia samodzielną wypowiedź, pozwala też na uzewnętrznienie reakcji dziecka, sprzyja porozumiewaniu się, dokonywaniu analogii i skojarzeń.

Metoda ta pozwala dzieciom dostrzec podobieństwa i różnice między sobą, kiedy np. mówią o swoich uczuciach bądź reakcjach związanych z zajęciami, wydarzeniami, problemami, a także o ulubionych zwierzętach, itp.

Pary

Dzieci dobierają się w pary, by wykonać zadania, a następnie zamieniają się partnerami. Ta forma pracy grupowej uczy współdziałania, przestrzegania przyjętych zasad, może służyć wzbogaceniu sposobów komunikowania się poprzez zabawę. Stwarza okazję do zbliżenia się z osobami słabiej się znającymi i izolowanymi, co sprzyja zmniejszeniu uprzedzeń i podziałów.

Opowiadanie historyjek

Krótkie opowiadania zapoznają dzieci z konkretną sytuacją, najczęściej dotyczącą życia społecznego lub przeżyć bohaterów, szczególnie przy poruszaniu tzw. trudnych lub wstydlivych tematów. Fabuła opowiadań może być wymyślona lub zaczerpnięta z życia. Po opowiedzeniu bądź przeczytaniu historyjek można:

- zadawać dzieciom pytania, np. czy ich odczucia są podobne do odczuć bohaterów,
- wzmacniać przedstawiony przykład swoim osobistym przeżyciem w podobnej sytuacji,
- rozmawiać z dziećmi o tym, jakie konsekwencje mogą wywołać ich różne zachowania.

Rysunki

Rysunek jest lubianą i powszechnie stosowaną formą wypowiedzi dzieci. W ten sposób uzewnętrzniają swoje przeżycia, doświadczenia i wiedzę o otaczającym świecie, zanim będą je mogły wyrazić słowami.

Zabawy ruchowe

Charakteryzują się różnorodnością rozwiązań i mają wiele odmian. Mogą być rytmiczne, pantomimiczne, oparte na dźwięku i wykonywane z użyciem rekwizytów. Ich celem jest stworzenie dzieciom możliwości:

- przeżywania radości i zadowolenia,
- przejawiania inicjatywy i twórczości,
- odczuwania odprężenia psychicznego i relaksu,
- nawiązywania dobrych kontaktów z innymi,
- uczenia się współpracy i życia w zespole.

Taniec

Przez ruch ciała dzieci uczą się nawiązywać kontakt z otaczającym światem. Za pomocą rytmu wyrażają swoją osobowość, uczucia i treści życia, a nawet myśli.

Potrzebę ruchu, odprężenia i tworzenia zaspokajają taniec. Ma istotne znaczenie dla rozwoju osobowości, jest także istotnym elementem terapii, ponieważ ruch relaksuje, znosząc napięcie mięśniowe i emocjonalne.

Taniec grupowy uczy dzieci dzielenia przestrzeni z koleżankami i kolegami, wzmacnia komunikację pozawerbalną. Sprzyja pogłębianiu kontaktu z własnym ciałem, wzmacnia zaufanie i wiarę we własne możliwości.

Odgrywanie scenek

Granie ról daje okazję do ćwiczenia nowych zachowań i uczy radzenia sobie w różnych sytuacjach.

Ponieważ dzieci emocjonalnie wczuwają się w role, bohaterów scenek można poszukiwać wśród osób z ich najbliższego otoczenia, w świecie zwierząt, bajkach, filmach, itp.

Inscenizacje

Zabawy dramatyczne wyrabiają samodzielność w myśleniu i działaniu. Rozwijają wyobraźnię oraz ekspresję twórczą i słowną (połączoną z mimiką i gestem), ruchowo-muzyczną (ruchy ciałem, tańce, piosenki) i plastyczną (stroje, dekoracje).

Przedstawienia mają zazwyczaj fabułę o realistycznej tematyce, do zaprezentowania której dzieci wykorzystują własne doświadczenia bądź fantazje. Wtedy uruchamiają wyobraźnię. Mogą też polegać na odtwarzaniu konkretnych postaci historycznych.

„Mój nastrój”

Cele: - integracja grupy.

- rozwijanie umiejętności rozpoznawania własnych uczuć i nastrojów oraz komunikowania ich innym.

Materiały: 4 plansze obrazujące stan pogody: deszcz, słońce, słońce za chmurą, mgła.

Przebieg: Każdy z uczestników wybiera obrazek symbolizujący jego aktualny nastrój.

Demonstruje go grupie i określa za pomocą przymiotników. W omówieniu prowadzący zwraca uwagę na podobieństwa i różnice w odczuciach dzieci.

„Przedmioty”

Cele: - rozwijanie umiejętności słuchania innych

- zwiększanie płynności słownej.

Przebieg: „Rozejrzyj się po sali. Wybierz jeden przedmiot, ale nie mów jaki. Przyjrzyj mu się dokładnie, tak jakbyś miał sporządzić jego plan.” Dzieci po kolei

opowiadają o wybranym przedmiocie, nie nazywając go. Zadaniem grupy jest odgadnąć, o jakim przedmiocie mowa.

„Co by było, gdyby...”

Cele: - przełamywanie stereotypów myślowych

- rozwijanie wyobraźni.

Przebieg: Dzieci siedzą w kręgu. Prowadzący podaje następującą instrukcję: „Wymyśl jak najwięcej różnych możliwych skutków takiej oto nietypowej, fantastycznej sytuacji:

- co by się stało, gdyby na czele rządu stanął owad?

- gdyby ludzie zaczęli swobodnie przenikać przez ściany

- gdyby nie musieli spać?”

Uczestnicy po kolei prezentują swoje wyobrażenia np. skutków wybranej przez prowadzącego sytuacji.

„Jak...”

Cele: - rozwijanie umiejętności rozwiązywania problemów

- kształtowanie zdolności planowania i ekspresji plastycznej.

Materiały: kartony, kredki lub farby.

Przebieg: Prowadzący przedstawia uczestnikom nietypowy problem do rozwiązania, np.:

- jak można zważyć słonia (przypuśćmy, że pracujesz w Zoo i musisz ustalić dawkę jakiegoś leku dla słonia)?

- jak zaprojektowałbyś ulepszony autobus (autobusy przewożą tłumy ludzi, ale nie zawsze są wygodne)? Przy pomocy rysunków dzieci indywidualnie planują i ilustrują sposób rozwiązania tego problemu. Następnie prezentują i omawiają swoje prace.

„Tysiąc definicji”

Cele: - rozwijanie zdolności abstrahowania

- ćwiczenie wyobraźni.

Przebieg: Prowadzący podaje nazwę obiektu, będącego przedmiotem definiowania (powinien to być przedmiot zwyczajny, dobrze znany z codziennego doświadczenia, np. but, krzesło, książka itp.). Następnie każdy uczestnik po kolei podaje własną definicję obiektu wg schematu „x to...” (np. „but jest to płaszcz dla nogi”).

„Podobieństwa”

Cel: rozwijanie myślenia słowno-pojęciowego.

Materiały: kartki - losy z wypisanymi hasłami.

Przebieg: Uczestnicy po kolei losują dwie kartki. Na każdej z nich napisane jest jakieś hasło (np. drzewo owocowe, leśniczówka, hotel, chińskie pióro, dziurawy but itp.). Każdy uczestnik po kolei głośno odczytuje treść swoich karteczek i mówi, jakie podobieństwa widzi w wylosowanych hasłach. Prowadzący stara się „wygaszać” próby stosowania całych serii podobieństw tworzonych wg jednego klucza (np. rzeczy wyobrażalne, niszczone itp.). Najbardziej wartościowe są podobieństwa opierające się na rzeczywistych, ważnych, ale ukrytych wspólnych cechach obiektów. W dalszej kolejności zwiększamy liczbę haseł do trzech, czterech itd. Można też od razu zacząć od liczby większej niż dwa.

„Inny dzień”

Cele: - rozwijanie wyobraźni i giętkości myślenia

- kształtowanie empatii.

Materiały: kartki, długopisy.

Przebieg: Prowadzący podaje uczestnikom następującą instrukcję:

„Jak podoba Ci się pomysł, żeby jeden tydzień w roku dzieci całkowicie samodzielnie prowadziły dom, robiły zakupy, gotowały, sprzątały? Ułóż plan jednego dnia w takim tygodniu.” Dzieci najchętniej planują dzień, w którym rodziców „wysyłają” do szkoły. Uczestnicy pracują indywidualnie wg otrzymanej instrukcji, a po upływie przewidzianego czasu prezentują swoje pomysły grupie.

„Wyobraźnia”

Cel: kształtowanie umiejętności tworzenia i wykorzystywania konstruktywnych i niebanalnych wyobrażeń i fantazji.

Materiały: taśma magnetofonowa z nagraniem instrumentalnego utworu muzycznego (o wyraźnie określonym klimacie emocjonalnym).

Przebieg: Prowadzący podaje grupie następującą instrukcję:

„Połóż się wygodnie i zamknij oczy. Wyobraź sobie, że dźwięki, które słyszysz, są częścią ścieżki dźwiękowej filmu. Wyobraź sobie, co dzieje się na ekranie. Dzieci prezentują swoje wyobrażenia.

„Układanie zdań”

Cele: - kojarzenie związków gramatyczno-logicznych w strukturze zdań,

- ćwiczenie spostrzegawczości i szybkości podejmowania decyzji.

Materiały: dwie kartki papieru, rozsypanka wyrazowa.

Przebieg: Uczestnicy podzieleni są na dwa zespoły. Przed każdym zespołem w odległości 5 kroków na stoliku leżą kartka i wyrazy. Na sygnał prowadzącego pierwsi z każdego zespołu podbiegają do stolika, na kartce układają dowolny wyraz i powracają na koniec swojego rzędu. Następne osoby podbiegają kolejno do stolika, odczytują wyrazy i dokładają dalszy, starając się, by powstało sensowne zdanie.

Ocenie podlega szybkość i poprawność wykonania pracy przez zespoły.

Po zakończeniu pracy przedstawiciele każdej grupy odczytują utworzone zdania.

„Zapraszam do siebie...”

Cele: - rozwijanie wyobraźni twórczej ćwiczenie ekspresji ruchu

- pokonywanie barier, a zwłaszcza nieśmiałości i lęku.

Materiały: karteczki z nazwami zwierząt.

Przebieg: Dzieci losują karteczki z nazwami zwierząt i po kolei głośno je odczytują.

Zadaniem grupy jest zapamiętanie, kto jest jakim zwierzęciem.

Następnie dzieci siadają w kręgu, jedno miejsce jest puste. Zabawę rozpoczyna dziecko, które po prawej ręce ma wolne miejsce. Wypowiada słowa: Miejsce po mojej prawej stronie jest wolne, zapraszam do siebie... np. zajączka. Wybrane dziecko przychodzi na wskazane miejsce, naśladując zachowania danego zwierzęcia (np. zając „kica” i rusza „wąsikami”).

„Trzymaj - puść”

Cele: - usprawnianie pamięci słuchowej,
- rozwijanie koncentracji i przerzutności uwagi.

Materiały: kolorowy sznurek.

Przebieg: Uczestnicy zabawy stojąc w kole trzymają sznur odpowiadający długością obwodowi koła. Prowadzący staje w środku koła. Co pewien czas wskazując na dowolne dziecko, woła „Puść” lub „Trzymaj”. Zabawa polega na tym, że wtedy gdy stojący w środku woła „Puść”, należy sznurek trzymać i odwrotnie - puścić po okrzyku „Trzymaj”. Okrzyki te padają na zmianę, raz w formie rozkazu, kiedy indziej - prośby, co utrudnia orientację.

„Fotografia”

Cel: stymulowanie myślenia twórczego.

Materiały: kolorowe fotografie, kartony, gazety, nożyczki, klej.

Przebieg: Prowadzący rozdaje każdemu dziecku po 1 zdjęciu wyciętym z gazety. Następnie prosi o przyklejenie zdjęcia na karton oraz wymyślenie i przygotowanie podpisu do tego zdjęcia. Podpis powinien być wykonany metodą collage, złożony z przyklejonych wyrazów, wyciętych z gazet. Po wykonaniu ćwiczenia dzieci prezentują prace na forum grupy i odczytują wymyślane komentarze.

„Dziel i łącz”

Cele: - rozwijanie giętkości i oryginalności myślenia,
- integracja grupy.

Materiały: gazety, taśma klejąca, nożyczki, spinacze biurowe.

Przebieg: Prowadzący rozdaje uczestnikom gazety (ta sama ilość gazet dla każdego dziecka) nożyczki i taśmę klejącą. Zadaniem każdego uczestnika jest zbudowanie z podanych materiałów własnej wieży, która będzie:

- stabilna (potrafi samodzielnie stać co najmniej godzinę),
- jak najwyższa,
- piękna.

Po zakończeniu pracy w określonym czasie, uczestnicy prezentują swoje wieże. W omówieniu prowadzący podkreśla oryginalność i indywidualność rozwiązań. W drugiej części ćwiczenia prowadzący zaprasza dzieci do pracy wg instrukcji:

„Każdy z Was zbudował własną, odrębną wieżę. Ważne jest jednak, by nie zamykać się w niej, ale szukać sposobów porozumienia się z innymi. W tym celu z gazet i spinaczy wybudujcie most, który będzie łączyć Waszą wieżę z wieżą sąsiada z prawej strony”. Po zakończeniu pracy dzieci „odwiedzają się” nawzajem w swoich wieżach.

„Spostrzegawczość”

Cele: - rozwijanie spostrzegawczości
- rozwijanie pamięci

Materiały: klocek, gumka, zegarek, klucz itp.

Przebieg: Wybieramy różne przedmioty, takie jak: gumka, temperówka, zegarek, klucz itp. (do 10 sztuk), kładziemy je na środku pokoju, najlepiej na dużym arkuszu papieru, po czym

pozwalamy patrzeć na nie dzieciom przez 2 do 3 minut. Następnie przedmioty te przykrywamy dużym papierem lub np. chustą, zaś dzieci mają narysować na przygotowanych wcześniej karteczkach ich nazwy. Liczba przedmiotów powinna być dostosowana do wieku. Dzieci młodsze zapamiętują od 5 do 7 sztuk, starsze więcej (10 — 15 sztuk). Ćwiczenie pozwala wstępnie rozpoznać poziom rozwoju pamięci dziecka.

„Podobieństwa i różnice”

Cele: - rozwijanie giętkości i oryginalności myślenia
- rozwijanie wyobraźni twórczej

Materiały: obrazki

Przebieg: Każde dziecko losuje obrazek i kładzie na stole. Omawiamy po kolei obrazki zestawione parami, dzieci wg kolejności siedzenia podają, jakie są podobieństwa i jakie różnice pomiędzy np. butem a zegarkiem, komputerem a obrazem itd.

„Różne funkcje przedmiotów”

Cele: - rozwijanie giętkości i oryginalności myślenia
- rozwijanie wyobraźni twórczej

Przebieg: Osoba prowadząca wymienia jakiś dowolny wyraz — rzeczownik (np. kłębek nici, zapalki, guma do żucia itd.), po czym dzieci po kolei wymieniają, do czego, poza funkcją podstawową, może służyć dany przedmiot. Osoba prowadząca zapisuje listę różnych zastosowań tego przedmiotu, po wyczerpaniu wszystkich pomysłów odczytujemy listę zebranych funkcji, akcentujemy najbardziej oryginalne wśród nich.

„Wymyślanki”

Cel: rozwijanie wyobraźni twórczej, tworzenie nie istniejących słów

Przebieg: Każde dziecko ma wymyśleć nową, nie istniejącą nazwę jakiegoś przedmiotu oraz opisać słowami, do czego ma służyć i jak wygląda. Wskazane jest, aby dzieci narysowały swoje „wynalazki”, przykłady niebanalnych pomysłów warto zachować w teczce rysunków jako przykład dla innych.

„Alfabet”

Cele: - Wzbogacanie języka
- ćwiczenie szybkich skojarzeń

Przebieg: Osoba prowadząca wymienia litery alfabetu. Jedno z dzieci w pewnym momencie mówi - „stop”, wówczas litera wymieniana jako ostatnia stanowi początek następnego wyrazu. Jeśli jest to np. „s”, wszystkie kolejne dzieci podają dowolny wyraz na tę literę. Wyrazy mają być rzeczownikami albo przymiotnikami i nie mogą się powtarzać, powinny być wymieniane od razu, gdy przyjdzie kolej, tzw. runda. Jeśli dziecko, na które wypadnie, nie ma w tym momencie pomysłu, może powiedzieć - „pas”, wówczas mówią kolejne osoby. Ćwiczenie to można rozpocząć poprzez „pisanie” palcem na plecach dziecka dowolnej litery. Po „odczytaniu przez skórę” litery wytypowana osoba wymienia ją, zaś pozostali wyrazy na tę literę, po kolei - w rundzie.

„Co to jest”

Cel: rozwijanie myślenia indukcyjnego oraz intuicyjnego.

Materiały: karteczki z nazwami przedmiotów, zwierząt i roślin.

Przebieg: Przygotowujemy karteczki z nazwami przedmiotów, zwierząt i roślin. Dzieci po kolei losują (z pojemnika, w którym wymieszano wszystkie karteczki) po jednej z nich i nie czytając treści przekazują osobie prowadzącej, która jedynie informuje, do której z trzech

grup należy wyraz. Karteczkę z wylosowanym słowem przypinamy szpilką na plecach danego dziecka, które ma za zadanie odgadnąć wyraz za pomocą pytań, na które odpowiadają pozostali uczestnicy tylko „tak” lub „nie”. Im szybciej padnie prawidłowa odpowiedź, tym większe brawa otrzymuje zgadujący, wykazał się bowiem umiejętnością wyciągania wniosków z niepełnych przesłanek.

„Podobieństwa”

Cel: - budowanie analogii, metaforyzowanie
- rozwijanie wyobraźni

Materiały: duże arkusze papieru z wypisanymi w dwóch kolumnach hasłami.

Ćwiczenia tego typu mają również na celu naukę rozumowania typu indukcyjnego oraz rozwój wyobraźni. Analogia jest związkiem pomiędzy dwoma obiektami o podobnej wewnętrznej strukturze, sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, dlaczego coś jest „coś innego”. Metafora, jako bliska analogii, często pokrywa się z nią, wybieramy takie, które są zrozumiałe same przez się lub wymagają prostego wyjaśnienia poprzez szukanie podobieństw między danymi rzeczownikami.

Przykład takiego ćwiczenia: na tablicy lub dużym arkuszu papieru wypisujemy w dwóch kolumnach hasła takie jak np.:

A

pies

teatr

uczeń

matka

szkoła

radio

dyrektor

samochód

miasto

B

przyjaciół

generał

pojazd kosmiczny

kopiec mrówek

fabryka

poduszka

żołnierz

kawiarnia

Przebieg: Zadanie polega na połączeniu dowolnego wyrazu z kolumny lewej z prawą (za pomocą strzałki) wg schematu: A jest jak B, bo..., słówko „bo” wyjaśnia, co oznacza dana analogia. Związek pomiędzy wyrazami może być wielokrotny.

„Cechy przedmiotu”

Cele: - Abstrahowanie, lista atrybutów
- rozwijanie twórczego myślenia

Przebieg: Ćwiczenie polega na wyróżnieniu wszystkich cech danego obiektu, począwszy od cech koniecznych, niezbędnych po przypadkowe, niekonieczne. Schemat jest następujący: „X jest...”, np. długopis jest użyteczny, elegancki, niebezpieczny itd.... należy uzupełnić jak najdłużej to zdanie za pomocą przymiotników. Trzeba wybierać nie tylko cechy fizyczne

obiekty oraz jego funkcje, ale również reakcje emocjonalne, jakie budzi, a także ukryte możliwości.

„Przejście przez „tunel oczu” lub „tunel rąk”, „serce dzwonu”.

Cele: - oswojenie się z bliskością fizyczną członków grupy oraz

- budowanie poczucia bezpieczeństwa.

Przebieg: Tunel oczu i rąk tworzy się z dwóch szeregów osób ustawionych równolegle, na odległość wyciągniętych ramion. Uczestnicy kolejno przechodzą pomiędzy szeregami. W zabawie pierwszej nie są dotykani rękoma, lecz pilnie są obserwowani przez pozostałych, którzy nieustannie patrzą im prosto w oczy. W zabawie następnej dzieci mają do pokonania przeszkodę w postaci wyciągniętych rąk, które imitują dwuskrzydłowe drzwi, jest ich tyle, ile par osób. Warto obserwować, jak zachowują się poszczególni uczestnicy przy otwieraniu drzwi, które mogą otwierać się łatwo lub z oporami, zależy to od zachowań stojących w szeregach. Zabawa „serce dzwonu” polega na tym, że uczestnicy stają w kręgach o średnicy około 1 metra. Do środka wchodzi 1 osoba, zamyka oczy, po czym traci równowagę, opierając się o „ściany” kręgu, utworzonego przez kolegów, którzy delikatnie popychają ją do środka, zaś ona ponownie „pada” w dowolnym kierunku. Ważne jest, by dzieci imitujące serce dzwonu były rozluźnione, miały zamknięte oczy, wówczas czują się bezpiecznie. Po przejściu wszystkich uczestników przez wymienione ćwiczenia pytamy o wrażenia, w jakich sytuacjach czuli się dobrze, a w jakich gorzej.

„Tratwa ratunkowa”.

Cel: - rozwijanie wyobraźni

- budowanie poczucia bezpieczeństwa.

Przebieg: Ćwiczenie polega na tym, że na środku sali kładziemy duży papier (pakunkowy, brystol lub dwie podwójne strony gazety), który ma imitować tratwę. Wyobraźmy sobie sytuację zagrożenia, np. tonięcie statku lub dużej łodzi. Ratujemy się wchodząc na tratwę, pomagamy wejść innym. Obserwujemy reakcje poszczególnych dzieci, wczucie się w sytuację, zachowania wobec innych, tendencje przywódcze itd. Omawiamy przebieg doświadczenia w grupie.

„Co będzie dalej”

Cele: - tworzenie fabuły różnych zdarzeń

- rozwijanie myślenia twórczego

Przebieg: Dzieci dostają kartki z rysunkiem przedstawiającym fragment jakiejś scenki bądź ilustrację z książki czy zdjęcie z gazety ilustrowanej. Treścią tych ilustracji mają być jakieś zdarzenia, sytuacje, które są omawiane i przeżywane przez dzieci i dorosłych. Zadanie w tym przypadku polega na dorysowaniu początku oraz zakończenia zdarzenia, które miało tu miejsce, za pomocą 2 lub 3 obrazków, a następnie omówienie ich treści. Warto przypomnieć, że nie chodzi tu o wartość artystyczną rysunków, mogą być one jak najbardziej proste. Najistotniejsza jest ich interpretacja dokonana przez dzieci. Chodzi tu o pewien rodzaj wrażliwości emocjonalnej i sposób jej odczytywania oraz ilustrowania przez uczestników zajęć, co może być przedmiotem dyskusji w grupie.

„Co czujesz”

Cele: - identyfikowanie się ze zwierzętami,

- rozwijanie kreatywnego myślenia

Materiały: karteczki z nazwami zwierząt

Przebieg:

a) dzieci losują przygotowane wcześniej karteczki z nazwami zwierząt, nie pokazują ich kolegom. Po chwili zastanowienia każde z nich po kolei stara się naśladować ruchy danego zwierzątka, zaś pozostali zgadują. Jeśli to się nie uda, można dodać dźwięki wydawane przez to zwierzę;

b) wyobraź sobie, że jesteś np. mewą, rybą, żyrafą, kretem, wiewiórką, zającem itp. Zamknij oczy, spróbuj poczuć się tak jak to zwierzątko, opowiedz, co widzisz, jak spędzasz czas, gdzie mieszkasz itp.

„Wprawki aktorskie”

Cel: pokazywanie uczuć za pomocą pantomimy,

Materiały: karteczki z nazwami różnych uczuć

Przebieg: Przygotowujemy karteczki z nazwami różnorodnych uczuć, karteczki potem dzieci losują. Każde z nich, po zastanowieniu, jak wyrazić dany stan uczuć, oddaje karteczkę prowadzącemu i próbuje pokazać ten stan za pomocą gestów lub ruchów pantomimicznych

„ rysowanie pojęć abstrakcyjnych”

Cel: wyrażanie własnych skojarzeń i przeżyć

Materiały: karteczki z nazwami uczuć, kredki, kartki

Przebieg:

a) wykorzystując karteczki z nazwami uczuć dających się stosunkowo łatwo przedstawić graficznie, takich jak np. smutek, złość, ciekawość, radość, miłość itp., a następnie polecić, aby dzieci jeszcze raz wylosowały jakąś nazwę uczucia, po czym spróbowały to zilustrować za pomocą rysunku.

b) „Mój nastrój danego dnia” - temat rysunku może odnosić się do dnia np. dnia urodzin albo dnia kiedy byłem chory itp. W obu tych wersjach chodzi o trafne symboliczne ujęcie stanu uczuć za pomocą jednego rysunku, znaku. Prace prezentują autorzy, są dyskutowane na forum grupy, podkreślamy trafność ujęcia nastroju w krótkiej formie.

„Magiczne okręgi”

Cel: rozwijanie kreatywnej wyobraźni

Materiały: kartki papieru z narysowanymi 15 identycznymi kołami, o średnicy 2 cm,

Przebieg: Uczestnicy otrzymują kartki papieru z narysowanymi 15 identycznymi kołami, o średnicy 2 cm, które mają uzupełnić w dowolny sposób, tak by z tych okręgów powstały dowolne przedmioty, ale wyłącznie okrągłego kształtu. Nie oceniamy naturalnie wartości artystycznej tych rysunków, lecz pomysłowość dzieci w wyszukiwaniu odpowiednich kształtem przedmiotów. Im więcej okręgów dziecko wypełni w określonym czasie (od 8 do 10 minut), tym lepiej funkcjonuje jego wyobraźnia twórcza.

„Porównania”

Cel: rozwijanie myślenia słowno-pojęciowego

Materiały: różnorodne obrazki.

Przebieg: Prezentujemy różnorodne obrazki. Losujemy z zestawu dwa (np. krowa i koń) i pytamy:

Co mają wspólnego ze sobą te obrazki? Należy wymienić jak najwięcej cech. Po nabraniu przez dzieci wprawy losujemy więcej niż dwa obrazki, np. trzy, cztery, dzieci abstrahują cechy wspólne. Dzieci mogą porównywać rzeczy, obiekty konkretne, bądź też figury abstrakcyjne, podobne w mniejszym lub większym stopniu do siebie, i nadawać im znaczenie.

„1000 definicji”

Cel: rozwijanie giętkości i oryginalności myślenia

Przebieg: Próbuje definiować zupełnie znane i pospolite przedmioty. Jak myślicie, jak moglibyśmy nazwać krzesło? W odpowiedzi powinna być wyabstrahowana jakaś pojedyncza cecha, np. Krzesło - to potwór na drewnianych nogach, to ubogi krewny fotela, itp.

„Skojarzenia”

Cel: rozwijanie wyobraźni i giętkości myślenia

Materiały: obrazki

Przebieg: Prezentujemy dowolny obrazek, pytamy: Z czym ci się to kojarzy? Dzieci mogą mówić swoje skojarzenia lub tworzyć rysunki, np.: Co mi się kojarzy z zimą? Ważna jest duża liczba oryginalnych skojarzeń, jeżeli ma to postać rysunku, skojarzenia dzieci rysują w formie małych piktogramów dookoła obrazka wyjściowego.

„Łańcuszek skojarzeń”

Cel: rozwijanie wyobraźni, kształtowanie oryginalności myślenia

Przebieg: Gra słowna, w której jedno dziecko mówi wyraz, drugie dodaje swoje skojarzenie, następne dziecko mówi słowo, które mu się kojarzy z ostatnim. W dalszej kolejności, po nabyciu wprawy w tworzeniu skojarzeń, wprowadzamy do gry reguły. Określamy pierwszy, środkowy i ostatni wyraz - przypisujemy je odpowiednim dzieciom (np. zima - zwierzę - praca). Zadaniem dzieci jest uzupełnienie ciągu skojarzeń, tworząc wzajemne asocjacje. Ciąg skojarzeń musi być sensowny. Np. zima - mróz - futro - zwierzę - karma - zakupy - pieniądze - praca.

„Pajęczyna”

Cel: rozwijanie umiejętności abstrahowania

Przebieg: Jest odmianą Łańcuszka skojarzeń. Polega na tworzeniu skojarzeń wzajemnych między np. czterema dowolnymi słowami i przedstawianiu tych asocjacji w formie graficznej (linie między pojęciami, które są rysowane, gdy wytworzy się skojarzenie). Na początkowym etapie ćwiczenia ważna jest liczba wytworzonych pomysłów, skojarzeń, następnie szuka się wspólnych cech między pojęciami i ich treścią, rozwijając przez to umiejętność abstrahowania.

„Wyliczanki”

Cel: zwiększenie płynności słownej

Przebieg: Prowadzący zadaje pytania np. Człowiek może mieszkać w... Człowiek może siedzieć w... Narzędziem pracy człowieka jest... Zadaniem dzieci jest wymenić jak największą ilość możliwych rozwiązań.

„Określenia”

Cel: rozwijanie wyobraźni

Przebieg: Prowadzący podaje instrukcję słowną: „Wymień 3 określenia”, jaki może być: dom, las, rów, dzień, samochód, stół, rzeka, ulica, chleb, sklep.

„Kolorowe karty”

Cel: stymulowanie myślenia twórczego

Materiały: karty w kilku kolorach.

Przebieg: Prowadzący zadaje pytanie, które brzmi: Z czym ci się kojarzy ten kolor? Co ma taki kolor? Dzieci wymieniają jak największą ilość skojarzeń.

„Przyczyny”

Cel: przełamywanie stereotypów myślowych, rozwijanie wyobraźni

Przebieg: Podawanie szeregu przyczyn różnych mniej lub bardziej absurdalnych sytuacji, np.: Wsiadasz do autobusu komunikacji miejskiej, patrzysz, a tu sami Murzyni. Jakie mogą być przyczyny tego zdarzenia? Jak myślisz, dlaczego Twoim autobusem jadą sami Murzyni?

„Malowanie muzyki”

Cel: wyrażenie własnych skojarzeń i przeżyć

Materiały: kredki, kartki

Przebieg: Rysowanie i dzielenie się wrażeniami. Po wysłuchaniu fragmentu muzyki rysowanie tej muzyki, malowanie, np.: zapachu, uczuć, problemu do rozwiązania, pojęć abstrakcyjnych, np. mądrości, miłości, smutku. Należy przestrzegać zasady unikania konkretów podczas rysowania.

„Jak się czuje...” Personifikacja

Cel: rozwijanie kreatywnego myślenia, identyfikowanie się z przedmiotami

Przebieg: Wybieramy z dziećmi znany z życia codziennego przedmiot, np. fotel, i nadajemy mu jak najwięcej cech ludzkich. Prowadzimy z dziećmi rozmowę, np.: gdzie fotel żyje, co robi, jak spędza czas, kogo lubi, kogo nie, jak by się zachował gdyby ktoś chciał go oddać lub zamienić na nowy?

„Łańcuch obrazów”

Cel: tworzenie fabuły opowiadania

Przebieg: Dzieci kolejno tworzą elementy opowieści, gdzie wątek przechodzi w wątek. Można tu wykorzystać niecodzienne rekwizyty;

„Wady przedmiotów”

Cel: rozwijanie płynności myślenia

Przebieg: Dzieci wymieniają wady powszechnie znanych przedmiotów jako użyteczne, np.: Jakie są wady książki?

„Mistrz zapamiętywania”

Cel: doskonalenie koncentracji uwagi, spostrzegawczości i pamięci

Przebieg: Jedno z dzieci wychodzi za drzwi, a pozostałe dobierają się parami. Każda para ustala określony znak lub ruch, np. kiwanie głową, klaskanie w dłonie. Następnie dzieci rozpraszają się po całym pomieszczeniu i zapraszają do środka czekające na zewnątrz dziecko. Chodzi ono po pomieszczeniu, dotyka uczestników, którzy pokazują swoje znaki. Jego zadanie polega na połączeniu w pary dzieci pokazujące ten sam znak lub ruch. Znalezione pary odchodzą na bok.

„Gra w kolory”

Cel: ćwiczenie ekspresji językowej

Materiały: kartki z różnymi kolorami

Przebieg: dzieci losują kartki z różnymi kolorami, a następnie opisują co jest w danym kolorze, jakim chciałbym być kolorem-twórcze wypowiedzi dzieci.

„Okresy ludzkiego życia w teatrze pantomimy”

„Potrafiłście rozwiązać trudne zadanie – ułożyć zdjęcia do albumu, a teraz proponuję wam przedstawienie w teatrze pantomimy tego, co robią dzieci, młodzież, czy ludzie dorośli” – proponuje nauczycielka. Dzieci przedstawiają

gestem, mimiką, co robi mama? Co robił tata, gdy był taki jak dzieci w przedszkolu? Co robiła mama, gdyby była dziadziusem?

„Pojazdy”

Dzieci słuchają nagrań odgłosów różnych pojazdów (sanie – dzwoneczki, wóz – odgłos uderzeń kopyt końskich o bruk, samochód – warkot silnika, tramwaj – dzwonek tramwajowy, samolot – odgłos odrzutowca).

Zadaniem ich jest prawidłowe rozpoznanie i nazwanie pojazdu, a następnie umieszczenie jego sylwetki na tablicy flanelowej. Gdy na tablicy powstanie zbiór pojazdów, nauczycielka stawia następne zadanie. Dzieci mają ułożyć sylwetki pojazdów w określony sposób – od pojazdu poruszającego się najwolniej do pojazdu poruszającego się najszybciej.

Zabawa ruchowa dla dzieci młodszych – Pokaż, w jakiej jesteś grupie

„Wymyśliłam dla was nową zabawę” – mówi nauczycielka i rysuje w poprzek sali linię kredą. „Możecie potańczyć po całej sali, ale kiedy muzyka się skończy, zatrzymajcie się”. Kiedy dzieci stanęły nieruchomo, nauczycielka zwróciła uwagę na obrazki znajdujące się w obu częściach sali. „To jest miejsce dla... (różnych pojazdów)”. „A to jest miejsce dla... (różnych zwierząt)”. Dzieci odtwarzają ruchem różne zwierzęta lub pojazdy. Po chwili muzyki nauczycielka proponuje inne obrazki i zabawa trwa nadal.

Zabawa słowami – wyliczanki

dla dzieci młodszych

„Usiądźmy w kole” – proponuje nauczycielka. „Posłuchajcie wyliczanki”.

W ogródku Nastki rosną kwiatki

Tam bratki rosną? – rosną.

Tam wierzby rosną? – nie.

Tam fiołki rosną? – rosną.

Tam ziemniaki rosną? – nie.

O czym może być następna wyliczanki?

„Na błękitnym niebie fruwią gołębie,

A wróble fruwią? – fruwią”

„Co powiecie dalej?”

Dzieci podają nazwy ptaków. Można układać też inne wyliczanki. Zabawa ta wymaga ustalenia wyraźnego kryterium grupy, którą należy odtwarzać, podając nazwy szczegółów.

Ptaszek

Dzieci tworzą koło, ustawiając się bokiem do środka. Na dany znak zaczynają krążyć dokoła naśladując ramionami ruch skrzydeł ptaków w locie i śpiewają:

Lata ptaszek po ulicy,

Zbiera sobie garść pszenicy,

A ja sobie stoję w kole

I wybieram, kogo wolę

A ja sobie stoję w kole
I wybieram, kogo wolę

W środku koła znajduje się jedno dziecko naśladowujące również lot ptaka. Przy zakończeniu zwrotki: „I wybieram kogo wolę” – wybiera na swoje miejsce jedno dziecko z koła, a samo staje na jego miejsce. Po zmianie zabawa rozpoczyna się od nowa.

Szukam pierścionka

Dzieci stoją w kole trzymając w dłoniach związany sznur długości odpowiedniej do liczby dzieci, na który nawleczone jest małe kółeczko. W środku koła znajduje się jedno dziecko. W chwili rozpoczęcia zabawy dzieci przesuwają pierścionek w lewą lub prawą stronę, a środkowe stara się przechwycić rękę, w której znajduje się kółeczko. Jeżeli mu się to uda, następuje zmiana ról.

Snuj się, snuj bajeczko

Nauczyciel wprowadza nastrój i zaczyna opowiadać wymyśloną bajkę np. dawno, dawno temu, za lasem, w maleńkiej chatce mieszkała dziewczynka... Kolejne dziecko opowiada dalej dodając jedno swoje zdanie itd. Na zakończenie dzieci podejmują próbę odtworzenia całej bajki. Mogą odegrać ją w formie dramy, scenki rodzajowej lub pantomimy.

Teatr małego aktora

Dzieci podzielone na kilka grup. Każda z grup otrzymuje zadanie do wykonania, a polega ono na wymyśleniu i przedstawieniu krótkiej historyjki na podany przez nauczyciela temat np. zakupy w sklepie, wizyta u lekarza itp. Grupy nie mogą się ze sobą kontaktować. Dla pełniejszego wyeksponowania granej roli mogą skorzystać z przygotowanych wcześniej przez nauczyciela rekwizytów. Następuje prezentacja poszczególnych grup, a pozostali uczestnicy odgadują miejsce akcji lub tytuł prezentowanej bajki czy opowieści.

Skarbnica

Zabawa polega na wymienianiu słów według określonych wymogów treściowych. Dzieci wymieniają rzeczy – obiekty np. tylko białe (śnieg, mąka, cukier itp.). Następnie nauczyciel dodaje kolejne kryterium: wymień rzeczy lub obiekty białe i miękkie itp. Nauczyciel może podawać różne kryterium w zależności od opracowywanej tematyki.

W krainie fantazji

Dzieci zastanawiają się, gdzie chciałyby się przenieść: w przeszłość lub w przyszłość. Nauczyciel podpowiada, że aby się tam przenieść, należy użyć swojej wyobraźni. Tam każde dziecko zobaczy siebie, co robi, kto tam jest, jak wygląda kraina, jak się tam czuje itp. Dzieci opowiadają o swojej krainie fantazji, mogą też przedstawić ją w formie plastycznej.

Zabawy i ćwiczenia integrujące grupę.

1. Działanie w ruchu

- Materiały: kasetą z nagraniem.
- Przebieg: Dzieci poruszają się w takt muzyki, gdy muzyka milknie pada polecenie, np. :
 - poklep jak największą ilość osób po ramieniu,
 - przywitaj się z jak największą ilością osób,

2. Ludzie do ludzi.

- Przebieg: Dzieci dobierają się w pary. Jedno jest bez pary i prowadzi zabawę. Podaje komendy:
 - ręka do ręki (dzieci w parach dotykają się rękoma),
 - kolano do kolana,
 - brzusek do brzuszka,
 - pięta do pięty.

Na hasło „ludzie do ludzi” każdy uczestnik szuka nowej pary. Ten komu się nie udało dalej prowadzi zabawę podając własne komendy.

3. Nimfy i wojownicy

- Materiały: nagranie z muzyką przeplataną: raz łagodną, raz szybką, gazety, kolorowa krepa.
- Cel: improwizacja ruchowa.
- Przebieg: Nimfy wykonują chusteczki z bibuły a wojownicy dzidy z gazety. Przy łagodnej, spokojnej muzyce tańczą nimfy, a wojownicy zastygają nieruchomo. Gdy muzyka zmienia się na szybszą ostrą – tańczą wojownicy, a nimfy pozostają nieruchome.

4. Kostka

- Materiały: duża kostka do gry.
 - Przebieg: Prowadzący ma kostkę do gry i pokazuje na niej pewną liczbę oczek. Chodzący swobodnie po sali uczestnicy zabawy w momencie pokazania oczek łączą się po tyle osób, ile oczek pokazał prowadzący. Wtedy prowadzący wydaje polecenie, np.:
 - 1 - boimy się deszczu,
 - 2 - jedna osoba chodzi, pokazuje coś a druga jest jej cieniem,
 - 3 - jedna osoba jest zepsutym samochodem, pozostałe ją pchają,

4 - chodzimy pod jednym parasolem, itd.

5. Iskierka

Dzieci wraz z nauczycielem tworzą krąg trzymając się za ręce. Nauczycielka ściska lekko dłoń dziecku stojącemu obok (puszcza iskierkę), dziecko przekazuje dalej. Iskierka musi wrócić do nauczyciela.

Ćwiczenia rozwijające koncentrację

1. Ratatum

➤ Przebieg: Uczestnicy siadają w kręgu, jedna osoba jest w środku. Uczestnicy przedstawiają się swoimi imionami i starają się zapamiętać jakie imię ma ich sąsiad z prawej i lewej strony. Osoba siedząca w środku wskazuje na dowolną osobę z kręgu mówiąc albo: w prawo ratatum, albo : w lewo ratatum. Osoba wskazana musi powiedzieć imię sąsiada ze wskazanej strony zanim przebrzmia słowa ratatum. Jeżeli jej się to nie uda, wchodzi do środka. Zabawa powinna przebiegać w szybkim tempie.

2. Zabawa Grzesia :

➤ Materiały: chusta z KLANZY
➤ Przebieg: Dwie osoby trzymają chustę, reszta dzieli się na dwie równe grupy, które stają po dwóch stronach pionowo trzymanej chusty. Gdy chusta zostaje podniesiona do góry, każdy ma szybko powiedzieć imię osoby stojącej naprzeciwko. Zasłona opada. uczestnicy zamieniają się miejscami i zabawa zaczyna się od początku.

3. Nie rozśmieszaj mnie

➤ Przebieg: Dobieranie się dwójkami. Jedna osoba usiłuje być poważna i nawet nie uśmiechać się. Partner ma za zadanie ją rozśmieszyć. Kiedy to mu się uda, partnerzy zamieniają się rolami.

4. Przekaz pałeczkę

➤ Materiały: pałeczka, rękawiczka, itp.
➤ Przebieg: Prowadzący trzyma w ręku "pałeczkę" lub inny przedmiot i podaje instrukcję: nikt nie może się odezwać, dopóki nie trzyma tego przedmiotu w ręce. Prowadzący podaje go następnej osobie albo tej, która podnosi rękę na znak, że chce mówić. Jeżeli ktoś odezwie się nie mając

przedmiotu, wypada z gry. Możemy się umówić, że np. będziemy mówić na temat własnego wyglądu: kolor włosów, oczu itd.

5. Przyjrzyj się i zapamiętaj

- Przebieg: Uczestnicy dokładnie przyglądają się wszystkim osobom w grupie oraz całemu pomieszczeniu, w którym się znajdują. Jedna osoba wychodzi, a reszta w tym czasie zmienia coś lub kogoś. Wychodzący musi po powrocie zorientować się, co się zmieniło.
- Warianty:
 - można dodać jakiś nowy element,
 - ćwiczenie można wykonywać w parach. Partnerzy patrzą na siebie uważnie, odwracają się do siebie plecami, zmieniają coś we własnym wyglądzie, a następnie muszą zauważyć zmiany u partnera.

6. Orkiestra

- Przebieg: Każde dziecko wybiera sobie jakiś sposób wytwarzania dźwięków, odmienny od pozostałych, tak, aby dźwięk można było kontrolować i zmieniać jego natężenie. Prowadzący nadaje jakiś dobrze znany rytm, a grupa zaczyna podchwytować. Następnie prowadzący prosi kolejne osoby o kontynuowanie melodii przy użyciu swojego własnego dźwięku.
Kiedy już każdy z członków grupy "zagra" cała grupa razem zaczyna grać. Prowadzący może pełnić rolę dyrygenta i wyciszać lub wzmacniać poszczególne dźwięki.

7. Szymon mówi

- Przebieg: Każda grupa wybiera prowadzącego, "Szymona", którego uczestnicy będą naśladowali. Przed każdą czynnością wybrana osoba rozpoczyna zdanie od słów: Szymon mówi wam - np. połóżcie się na plecach. Jeżeli prowadzący wykona czynność bez słów: Szymon mówi wam - nikomu nie wolno go naśladować. Jeżeli ktoś się pomyli, wypada z gry. Należy to robić coraz szybciej.

Ćwiczenia odprężające i rozluźniające

. Ruch i spotkanie

Chodź wzdłuż i w poprzek pomieszczenia, tempo marszu dobierz tak, żeby było przyjemnie (ok.15 sek.). Idź tak, jak spaceruje się po plaży lub po łące, w górach. Idź wolniej w swoim tempie.

Jeśli teraz spotkasz kogoś, dotknij delikatnie wewnętrznej strony jego prawej dłoni i przejdź do następnej osoby. To samo tylko z lewą ręką. Wczuj się w siebie. Jakie uczucie płynie z ręki? Idź dalej.

Kiedy się spotkacie, potrzyjcie się wzajemnie końcami nosów. Tak witają się Eskimosi.

Chodźcie wkoło, nie dotykając się nawzajem. Wczujcie się w swoje ciało. W jakim jesteście nastroju?

Pojazd marzeń

Usiądź lub połóż się wygodnie /po ok. 10 sek./. Zamknij oczy i usadów się wygodnie.

Uświadom sobie, jakie części ciała stykają się z podłogą lub krzesłem. Dzisiaj wybierzesz się w podróż samochodem twoich marzeń. To cudowny pojazd: może jeździć, latać, pływać i nurkować. Stoi teraz przed tobą, przyglądasz mu się ze zdziwieniem. Podchodzisz bliżej. Widzisz otwarte drzwi i zaciekawiony wsiadasz do środka. Rozglądasz się w samochodzie. Masz ochotę wybrać się na przejażdżkę. Siadasz i zapalasz silnik. Pojazd porusza się wolno naprzód. Nabierasz pewności siebie i ruszasz szybciej. Masz teraz dużo czasu, żeby cieszyć się tą podróżą. Uważaj na wszystko, co widzisz lub słyszysz. Co czujesz w czasie tej wyprawy?

Nadchodzi czas powrotu. Widzisz już miejsce, z którego wyruszyłeś. Samochód zwalnia. Zatrzymujesz go. Wsiadasz i przyglądasz mu się. Żegnasz się ze swoim wspaniałym samochodem i pomału wracasz do nas. Poruszasz palcami, ramionami i nogami. Otwierasz oczy.

Ćwiczenia doskonalące myślenie

Ćwiczenie skojarzeń

Utwórz skojarzenia do słów:

- rękawiczka ...
- kura ...
- cukierek ...
- zabawa ...
- telefon ...

„Co by było gdyby ...?”

- Cel: wyrabianie umiejętności i analizowania nowych sytuacji w kategoriach przyczynowo-skutkowych. Poszukiwanie wielu prawidłowych rozwiązań, rozwijanie pomysłowości, oryginalności.

Co by było, gdyby:

- natychmiast można było spełnić każde swoje życzenie?
- nikt nigdy nie chorował?
- można było przechodzić przez ściany?
- ożyły nagle dinozaury?
- wszyscy ludzie na świecie wyglądali tak samo?
- ludzie potrafili fruwać?
- ludzie nie musieli spać?
- człowiek potrafiłby rozmawiać ze zwierzętami?

Ułóż opowiadanie mając pierwsze zdanie.

- Dzisiaj jest piękna pogoda ...
- Bardzo się nudzę ...
- Zgubione pieniądze ...
- W lecie było cicho i kolorowo ...
- Maciek ma urodziny i ...

„Grypa w zerówce”

Nauczycielka opowiada - zachorowały lalki i misie, chyba to grypa, zadaniem dzieci jest ustalenie kolejnych czynności, które pozwolą na opanowanie "epidemii".

Rozwiązywanie sytuacji problemowych:

- Jak to było, kiedy miałeś urodziny, co zrobić, żeby twoje urodziny były jeszcze lepsze?
- Jak to było, kiedy przyjechałeś do cici w odwiedziny, Co zrobić, żeby takie odwiedziny były jeszcze przyjemniejsze?

Samodzielne układanie wyliczanek i krótkich wierszyków

Dokończ zdanie.

Nauczycielka rzuca piłkę do dzieci i wypowiada początek zdania. Zadaniem dziecka, które złapało piłkę jest dokończenie zdania, np.:

- Kiedy jestem głodny, to ...
- Kiedy nie chcę jeść zupy, to ...
- Kiedy chcę dostać lody, to ...

Inne ćwiczenia i zabawy wspierające zdolności twórcze i integrujące grupę.

Garderoba

- Materiały: elementy garderoby: kapelusze, chustki, krawaty, kamizelki, czapki, peleryny itd.
- Cel: interakcja grupowa, ćwiczenie wyobraźni.
- Przebieg: Dzieci wybierają dla siebie strój, przebierają się w bajkową postać.

Samolot - zabawa integracyjna

- Materiały: kasetka z nagraniem, pudełko akustyczne, czapka pilota.
- Cel: improwizacja ruchowa, zabawa.
- Przebieg: Nauczycielka przebrana za pilota, zaprasza wszystkich na pokład samolotu, zadaniem dzieci jest pomoc w "uruchomieniu samolotu".

Ścieżka wśród drzew

- Materiały: szeroka, kolorowa wstążka, spokojna muzyka.
- Cel: koncentracja, rozwój ekspresji niewerbalnej.
- Przebieg: "Wylądowaliśmy w krainie, w której mieszka Wróżka, zaczarowała ona cały las. Do Bajkowego Lasu prowadzi tylko jedna ścieżka, którą za chwilę przejdziemy pojedynczo, nie marnujmy okazji do podziwiania tajemniczego lasu"

Kwiatowy deszcz

- Materiały: szyfonowe kolorowe chustki, po jednej dla każdego dziecka, spokojna muzyka.

- Cel: ruch, improwizacja.
- Przebieg: Niespodziewanie w Bajkowym Lesie zaczęły spadać z nieba kolorowe płatki kwiatów (nauczycielka rozrzuca kolorowe chustki). Każdy łapie kolorowy płatek i zamyka go w dłoni. Za chwilę w naszych dłoniach rozkwitną czarodziejskie kwiaty. Spróbujcie je wyczarować, otwierając powoli dłonie.

Czarodziejska kula

- Materiały: czarodziejska kula - pojemnik na kwiaty, w środku krótkie teksty z bajek zapisane na 6 kartkach.
- Cel: doskonalenie umiejętności czytania, integracja grupy.
- Przebieg: Dzieci "wędrując po lesie" znalazły czarodziejską kulę z listem od Wróżki: "Drogie dzieci !!! Jeśli chcecie dalej iść, pomóżcie mi włożyć pomieszane kartki do właściwej książki. Powiedzcie mi z jakiej bajki pochodzi zagubiony fragment."

Bajkowe przygody

- Materiały: nagranie z rytmiczną muzyką.
- Cel: improwizacja, odgrywanie ról.
- Przebieg: Pomogliśmy Wróżce uporządkować bajki, możemy iść dalej, zobaczymy kogo spotkamy w lesie. Prowadzić nas będzie muzyka, gdy nagle ucichnie, należy się zatrzymać i nasłuchiwać, czy ktoś nie idzie.

Polecenia do wykonania w przerwie między kolejnym muzyczny urywkiem:

- Zbieramy chrust na opał, tak jak Jaś i Małgosia.
- Spotkaliśmy w lesie wilka. Jesteśmy bardzo wystraszeni
 - Śpiąca królewna dotknęła wrzeciona i usnęła twardym snem. My zasnęliśmy razem z nią.
 - Kopciuszek szyje sukienki dla sióstr na bal.
 - Krasnoludki pracują w lesie.

Wizyta w chatce z piernika

- Materiały: kasetka z nagraniem "Pieczenie ciasta". Pedagogika zabawy Klanza
- Cel: improwizacja ruchowa, zabawa.

- Przebieg: Wróżka zaprasza wszystkich do chatki z piernika. Przed nami byli tam Jaś i Małgosia i niestety, zjedli wszystkie ciastka. Spróbujmy upiec je sami. Zabawa "Pieczenie ciasta".

Wspomnienia z wizyty w Bajkowym Lesie

- Materiały: piłka.
- Cel: kształcenie ekspresji werbalnej.
- Przebieg: Za chwilę opuścimy Bajkowy Las, ciekawa jestem, co zapamiętaliście z wizyty w lesie. Spróbujcie odpowiedzieć na pytania:
 - Czego dotknęła Śpiąca Królowna?
 - Kogo uwięziła Baba Jaga w chatce z piernika?
 - O której godzinie Kopciuszek musiał opuścić bal?
 - Kto mieszkał z Królowną Śnieżką?
 - Jak miał na imię drewniany pajacyk?
 - Co zjadła Śnieżka?
 - Co zgubił Kopciuszek?
 - Kto uratował Babcię i Czerwonego Kapturka?
 - Co się działo, gdy Pinokio kłamał?
 - Jakie dary otrzymali chłopcy od zajęczego króla?

Pytania powinny być związane ze wszystkimi poznanymi utworami literackimi.

Spontaniczna wypowiedź ruchowa dzieci. (Utwór P. Czajkowskiego "Walc kwiatów").

- Jak się czujecie ? W jakim nastroju jesteście i dlaczego?

- Wypowiedzi dzieci, nauczycielka zwraca uwagę na indywidualny charakter odczuć każdego dziecka.

„Lustra” - zabawa w parach.

- Cele: adaptacja ruchów własnych do ruchów partnera, rozwijanie inwencji twórczej.

- Przebieg - Dzieci w dwójkach naśladować ruchy partnera w lustrzanym odbiciu. Do tego ćwiczenia można wykorzystać również schematy graficzne.

"Koty" – czworakowanie

- Przebieg - Dzieci naśladować ruchy kota: przeciągają się leniwie, biegają za zdobyczą, skradają się.
- Pomoce - niepotrzebne.

"Kwiaty" - improwizacja ruchowa do muzyki relaksacyjnej.

- Cel - wycucie przestrzeni, ćwiczenia kształtujące tułów.
- Przebieg - Dzieci naśladować kwiaty, zwijają się, kołyszą lekko na wietrze, uśmiechają do słońca, są bardzo piękne. Lecz nadciągają chmury. Nastaje cisza, a po niej deszcz, silny wiatr i burza. Kwiaty łamią się. Do tego zadania można wykorzystać ciszę w muzyce a także nagranie padającego deszczu i burzy.

Konspekt zajęcia z wykorzystaniem metody przekładu intersemiotycznego.

Temat: Przekład intersemiotyczny utworu Janina Porazińskiej

„Szewczyk Dratewka” na inscenizację i pracę plastyczną.

Cele operacyjne:

Dziecko:

- Potrafi ujawnić pozytywne emocje: wesoły, szczęśliwy, radosny,
- Samodzielnie dokona analizy utworu literackiego,
- Pracuje samodzielnie i w grupie,
- Potrafi zaprezentować swój punkt widzenia,
- Samodzielnie interpretuje treść utworu za pomocą inscenizacji,
- Wyraża własne uczucia i emocje podczas tworzenia przedstawienia i pracy plastycznej,
- Bierze czynny udział w inscenizacji utworu literackiego,
- Potrafi zaproponować sposób przedstawienia utworu,

- Zgodnie współdziałała podczas przygotowania inscenizacji,
- Ocenia postępowanie głównego bohatera utworu.

Metody: słowna – praca z tekstem literackim, praktycznego działania dzieci – przekład intersemiotyczny: inscenizacja, rysunek,

Formy: praca zbiorowa, praca indywidualna,

Środki dydaktyczne: utwór J. Porazińskiej „Szewczyk Dratewka” materiały i przybory potrzebne do malowania farbami, kolorowa bibuła, maski zwierząt, kostiumy głównych bohaterów.

1. Przywitanie się.

- Witam wszystkie dzieci, które: mają na sobie coś w kolorze zielonym – dzieci wstają i podskakują. Witam wszystkie dzieci, które są dziś uśmiechnięte itd.

2. Przedstawienie utworu przez nauczyciela.

3. Swobodne wypowiedzi dzieci na temat treści utworu – próby własnej interpretacji utworu. Zachęcanie dzieci do wyrażania własnych odczuć, przemyśleń związanych z wysłuchanym utworem.

4. Wyróżnienie głównego bohatera utworu, próby oceny postępowania.

5. Przygotowanie inscenizacji utworu:

- wybór dzieci odgrywających główne role,
- przygotowanie dekoracji,
- wybranie kostiumów,

6. Tworzenie inscenizacji wysłuchanego utworu literackiego.

Nauczyciel pełni rolę obserwatora lub negocjatora, ale tylko wówczas, gdy zostanie o to poproszony. Zachęcamy dzieci, aby tworzyły własne dialogi, a może i własne, ale uzasadnione zakończenia bajek, opowiadań.

7. Po prezentacji, rozmowa z dziećmi na temat:

- Co czuliście w danej roli?
- Co chcieliście ukazać w swojej grze?
- Co byś zmienił w tej bajce gdybyś mógł?
- Co powiedział byś Szewczykowi Dratewce, gdybyś go spotkał?

8. Przedstawienie treści utworu, własnych emocji, przeżyć związanych z utworem i jego teatralną prezentacją w postaci pracy plastycznej. z

9. Zorganizowanie wystawy prac dzieci. Wspólne oglądanie prac. Wypowiedzi dzieci na temat własnych prac.

Rundka: Mój Dratewka jest ...

(np. Kolorowy i wesoły, bo pokonał czarownicę itd.)

10. Podziękowanie dzieciom za wspólna pracę i zabawę. Porządkowanie miejsc pracy.

Janina Porazińska: Szewczyk Dratewka.

Był sobie raz szewczyk Dratewka. Biedak był z niego, a biedak! Aby liche odzienie na grzbiecie, aby podarte skórzniaki na nogach, aby torba, a w niej kromka chleba – cały to był jego majątek.

Od wsi do wsi wędrował i stare obuwie latał.

Szedł raz Dratewka wielkim lasem, zobaczył pod sosną rozrzucone mrowisko. Musi niedźwiedź, który na wiosnę rad mrówcze jaja wyjada, taką im psotę uczynił.

Biedne mrówki biegały na wszystkie strony, znosiły po ziarnku piasku, po igielce sosnowej i mrowisko na nowo narządzały.

Uzależnił się nad nimi Dratewka, zdjął a głowy czapkę i jako mógł – to rozrzucone mrowisko na jedną kupkę czapka zgarnął.

Wtedy na wierzch mrowiska wyszła mrówkowa matka i powiedziała:

- Dziękuję ci, dobry człowieku, Jak będziesz kiedy w potrzebie, to przyjdziemy ci z pomocą.

Uśmiechnął się szewczyk, bo jakąż pomoc mogłyby mu dać nędzne mrówki, poklonił się im i poszedł w dalszą drogę.

Minęło dni mało-wiele. Szedł znów Dratewka puszcza zieloną, puszcza szumiącą i znów zobaczył wielką krzywdę.

W dziupli starej sosny była barć i ktoś tę barć zniszczył. Plastry wosku leżały na ziemi, miód ściekał po drzewie..

Musi i tutaj niedźwiedź gospodarował.

Zaczął Dratewka pszczołom pomagać. Pownosił plastry na drzewo i w dziupli je umocował, woskiem otwór oblepił, miód ciekący zatamował.

Wyszła na brzeg barci pszczela królowa i powiedziała:

- Dziękuję ci, dobry człowieku, Jak będziesz kiedy w potrzebie, to przyjdziemy ci z pomocą.

Znów się Dratewka, aby uśmiechnął, poklonił się pszczołom i poszedł dalej.

Minęło dni mało-wiele. Szedł raz Dratewka długą groblą między wielkimi stawami. Po stawach pływały dzikie kaczki. Jak Dratewkę zobaczyły, wielkim głosem zakwakały, po trzcinach się pochowały. Wiedziały dzikie kaczki, że po grobli myśliwi chodzą, do kaczek mierzą, bystre strzały na nie z luków wypuszczają.

Stanął szewczyk na grobli i zawołał:

- Nie bójcie się, cyraneczki. Nie chcę do was mierzyć, a chcę się waszą urodą ucieszyć. Nie chcę was zabijać, a chcę was chlebem uczęstować!

I zaczął chleb kruszyć i do wody go wrzucać.

Wypląły kaczki z trzciny, wszystkie okruch z wody wybierały i bardzo się tej smakowitości dziwiły, bo nigdy jeszcze chleba nie jadły.

A ż najstarszy kaczor, piękny, z miodym lusterkiem na skrzydłach, powiada:

- Dziękujemy ci, dobry człowieku, żeś nie przyszedł nas mordować, aleś przyszedł nas uczęstować. Jak będziesz kiedy w potrzebie, to przybędziemy ci z pomocą.

Uśmiechnął się Dratewka, pomyślał:

„Jakąż ja mogę mieć z was pomoc? Przyszły za mnie nie przyszyjecie, obcaska za mnie nie przybijecie”.

Ale ładnie, pięknie im się uklonił i poszedł dalej.

Idzie, idzie...aż zaszedł do takiej krainy, gdzie był zamek, a przy zamku wieża, a w tej wieży zamknięta była panna, a tej panny pilnowała czarownica.

Koło zamku ludzie stoją i tak sobie rozmawiają:

- Kto by się z tą panną ożenił, toby ją z niewoli czarownicy wybawił.

- Ale tylko ten się z nią może ożenić, kto dwie roboty odrobi i zagadkę odgadnie.

- To może ja bym spróbował – mówi Dratewka.

- Nie wrywaj się głupi! Życie ci niemile, czy co? Kto pójdzie na ochotnika, a nie zrobi, to mu czarownica głowę urywa.

A Dratewka swoje:

- Ależ ja bym spróbował.

- Nie tacy, jak ty, tu próbowali. Rycerze przyjeżdżali i królewicze, i książęta. Nikt nie potrafił tych robót zrobić, tej zagadki odgadnąć. Nikomu czarownica nie darowała, wszystkim pourywała głowy!

Ale Dratewka swoje:

- A ja pójdę i spróbuję.

I szewczyk zastukał do bramy zamku.

Wyszła zaraz czarownica i pyta się:

Czyś ty człowiek? Czyś ty zwierz?

Czemu pukasz? Czego chcesz?

- Chcę się z tą panną, co siedzi na wieży, ożenić.

Jak zrobisz niedługo

robotę pierwszą i drugą,

a potem składnie

zagadkę odgadniesz,

to się ożenisz.

- Ano spróbuję – mówi Dratewka.

Tak czarownica wpuściła go na zamek, zaprowadziła do komnaty, co się na siedmioro drzwi zamykała, co w oknie żelazną kratę miała, i powiada:

Masz tu piasku z makiem korzec.
Przebierz, zanim błysną zorze.
Jak nie zrobisz
do poranku,
to ci, panku,
urwę głowę
i gotowe.

I czarownica wyszła, i szewczyka w komnacie na siedmioro drzwi zamknęła. Siedzi Dratewka, w głowę się drapie i myśli:
„Tylachny wór przebrać! Piasek osobno...mak osobno...Toż tu roboty jest na rok, od wiosny do wiosny, a ona mi każe do świtania to zrobić!
Oj źle z tobą, Dratewka, źle”.

Wtem słyszy...za oknem po ścianie coś szura. Nabliża się ten szmer do okna, nabliża...i przez żelazną kratę zaczynają do izby wbiegać mrówki. Tysiące i tysiące...mnogość nieprzeliczona!

Skoczył Dratewka, mak z piaskiem z wora na podłogę wysypał.

A mrówki jak się do roboty wzięły, jak zaczęły związać się, a jedna drugą poganiać, a ziarnka nosić – mak na prawo, piasek na lewo...Do półnoka wszystko przebrały.

Znów po ścianie zaszurało...Mrówki przez kratę przelazły i w las poszły.

Ucieszył się Dratewka, pusty worek zwinął, pod głowę go sobie podłożył i zasnął.

O pierwszej zorzy czarownica siedmioro drzwi otworzyła i już cieszy się, że temu zalotnikowi głowę urwie.

Wchodzi i widzi: mak na jednej kupce, piasek na drugiej, a szewczyk na ziemi siedzi i przeciąga się, bo się doskonale wyspał.

Wielce się czarownica zdumiała, ale nie daje o tym poznaki po sobie, tylko powiada:

Dzisiaj to masz do roboty:
miała panna kluczyk złoty
i jak poszła do kąpieli,
upuściła go w topieli.
Uwiń mi się składnie
I znajdź kluczyk na dnie.
Jak nie znajdziesz
do poranku,
to ci, panku,
urwę głowę i gotowe!

Poszedł Dratewka nad stawy. Stał na grobli i zadumał się głębokim zadumaniem i zafrasował wielkim zafrasowaniem.

Jakże mu ten kluczyk znaleźć? Czy to wie, gdzie go panna upuściła? W którym stawie się kąpała? Czy wie, jakie tam w wodzie głębiny przepastliwe? Jakie tam w wodzie wiry zdradliwe?

Stoi, дума, sumuje...

Aż tu wypływa z trzciny kaczor i pyta:

- Czego ci potrzeba, znajomku nasz, dobry człowieku?

- Trzeba mi znaleźć złoty kluczyk, co go panna w kąpieli zgubiła. Jak kluczyka do poranku nie znajdę, to mi czarownica głowę urwie.

- Nie frasuj się, dobry człowieku. Wszystkie cyranki będą nurkowały, wszystkie rybki będą szukały – kluczyk ci przyniesiemy.

Zaszurały trzciny, cyranki wypłynęły na staw. Zaburzyła się woda, rybki poszły na głębiny.

Minęło czasu mało-wiele, znalazła rybka kluczyk na dnie. Jak go znalazła, to go oddała kaczcze, a kaczką oddała kaczorowi, a kaczor wyniósł go na brzeg i powiada:

- Już się nie frasuj, dobry człowieku. Jużemy złoty kluczyk znaleźli.

Dratewka złoty kluczyk chwycił, kaczorowi podziękował i do czarownicy pogonił.

Wielce się czarownica zdumiała, ale nie daje o tym poznaki po sobie, tylko powiada:

Złoty kluczyk, złote drzwi,
Czy ja zginę, czyli – ty?

I kazała Dratewce iść za sobą.

Przeszli siedemset siedemdziesiąt siedem schodów i stanęli na szczycie wieży.

Czarownica złotym kluczem złote drzwi otworzyła i weszli do komnaty.

A w tej komnacie na ławie siedzi dziewięć panien. Wszystkie są jednakowo białe ubrane i wszystkie mają płócienne zasłony na głowach.

A czarownica powiada:

A teraz jest trzecia próba.
Albo gody, albo zguba.
Za chwileczkę już świtanie,
za chwileczkę ranek wstanie.
Musisz zgadnąć, jak należy,
która z tych jest panną z wieży.
Jak nie zgadniesz
do poranku,
to ci, panku,
urwę głowę i gotowe!

Przygląda się Dratewka pannom, przygląda, która z nich jest inna, która z nich jest pannom uwięzioną, ale one wszystkie jednakowiuteńkie, jako te białe gąski na łące.

Jak tu poznać? Jak tu zgadnąć?

Myśli szewczyk:

„Teraz to już przyjdzie mi zginać”.

A wtem przez otwarte okno złote pszczoły wleciały, izbę okrążyły. A potem nad ostatnią w rzędzie panną zatrzymały się złotą i szumiącą obręczą nad jej głową zawisły.

- Ta ci jest! – zawołał Dratewka.

I do ostatniej panny podbiegł.

Panna się zerwała, zasłonę odrzuciła i szewczyka oblała za szyję.

- O mój ty najmilszy! Z niewoli mnie wybawiłeś!

Jak to czarownica zobaczyła, raz-dwa-trzy! przemieniła się w jakieś ptaszysko, skrzydłami załopotąła, przez okno w świat daleki poszła. I tyle ją widzieli.

A Dratewka z panną z wieży zaraz huczne wesele wyprawili i w czarownicy zamku zamieszkali.

Żyją tam szczęśliwie do dziś dnia.

Scenariusz zajęcia w grupie dzieci 6-letnich z wykorzystaniem metody przekładu intersemiotycznego.

Temat: Przekład intersemiotyczny utworu Czesława Janczarskiego „Piękne zwyczaje” na układ przestrzenno-ruchowy i pracę plastyczną.

Cele operacyjne:

Dziecko:

- Samodzielnie dokona analizy utworu literackiego,
- Pracuje samodzielnie i w grupie,
- Potrafi zaprezentować swój punkt widzenia,
- Samodzielnie interpretuje treść utworu za pomocą ruchów twórczych,
- Wyraża własne uczucia i emocje podczas tworzenia układu ruchowego i pracy plastycznej,
- Doprowadza pracę do końca,
- Mówi o swoich odczuciach i emocjach.
- Potrafi przedstawić metaforę ukrytą w tekście,

Metody: słowna – praca z tekstem literackim, praktycznego działania dzieci – przekład intersemiotyczny: ruch, rysunek,

Formy: praca zbiorowa, praca indywidualna,

Środki dydaktyczne: wiersz Czesława Janczarskiego „Piękne zwyczaje”, materiały i przybory potrzebne do malowania farbami, folia plastikowa lub cienki materiał, nagranie z taśmy A. Vivaldi „Cztery pory roku”.

1. Przywitanie się.

- Witam wszystkie dzieci, które: mają na sobie coś w kolorze zielonym – dzieci wstają i podskakują. Witam wszystkie dzieci, które są dziś uśmiechnięte itd.

2. Przedstawienie utworu przez nauczycielkę.

3. Swobodne wypowiedzi dzieci na temat treści utworu – próby własnej interpretacji utworu. Zachęcanie dzieci do wyrażania własnych odczuć, przemyśleń związanych z wysłuchanym utworem.

4. Odpowiedzi dzieci na pytania nauczycielki:

- Czy słońce naprawdę może powiedzieć dzień dobry?
- A w jaki sposób słońce i drzewa codziennie się z nami witają?
- Czy słońce naprawdę chodzi?
- Jak możemy pokazać wschodzące słońce?

5. Indywidualna prezentacja ruchowego przedstawienia poszczególnych treści utworu.

6. Tworzenie układu przestrzenno – ruchowego, który mógłby przyjąć formę prezentowaną poniżej.

Tekst utworu	Opis wykonywanych czynności
Prezentacji utworu towarzyszy muzyka A. Vivaldiego płynąca z płyty, która podkreśla nastrój i jak gdyby podpowiada reakcje ruchowe.	Dzieci współpracują w parach. <u>Wszystkie ustalenia dotyczące podziału ról dokonywane są przez dzieci, nauczyciel ma być tutaj przewodnikiem, arbitrem, ewentualnie negocjatorem.</u> Dzieci dobierają się parami według własnego wyboru Pomiędzy sobą uzgadniają, które dziecko jest drzewem, a które mgłą. Dzieci ustawiają się parami po obwodzie koła. Drzewa stoją nieruchomo z uniesionymi rękami, za każdym z drzew ustawione jest dziecko – mgła. W centrum koła znajduje się postać dziecka-słońca, a przed nim postacie dzieci-chmur. Pozycją wyjściową dla dziecka – słońca jest siad skulny.

Tekst utworu	Opis wykonywanych czynności
<p>Słońko ma bardzo piękne zwyczaje:</p> <p>mówi „dzień dobry” gdy rano wstaje.</p>	<p>Pierwsze słowa wiersza są dla dziecka – słońca znakiem do powolnego wstawania. Należy zwrócić uwagę również na mimikę twarzy dziecka. Natomiast dzieci – drzewa kołyszą rękami-gałązkami. Dzieci chmurki- płyną wokół słońca, ale go nie zasłaniają. Dzieci – mrok delikatnie poruszają trzymanym materiałem.</p> <p>Słońce wykonuje kilkakrotnie ukłon w stronę wszystkich drzew mówiąc „dzień dobry”.</p>
<p>A drzewa drżące z zimna nad ranem szumią „dzień dobry” słońko kochane.</p>	<p>„Drzewa” poruszają się drżąc. Mocniej ruszają rękami-gałązkami, wykrzywiają usta w grymasie, ale pozdrawiają słońce mówiąc „dzień dobry słońko kochane”.</p> <p>Chmurki w tym czasie „płyną” pomiędzy drzewami i słońkiem.</p>
<p>Gdy słońko chmura zasłoni siwa</p> <p>Mówi „przepraszam” potem odpływa.</p>	<p>Dzieci drzewa w dalszym ciągu poruszają „gałęziami”, natomiast dzieci-chmurki coraz bardziej zbliżają się do słońca, zacieśniając wokół niego coraz mniejszy krąg.</p> <p>Przy słowach „chmura zasłoni” dzieci-chmurki przysłaniają „słońce”. Dziecko słońce powoli kuca, aż do siadu skulnego. Dzieci - chmurki mówią</p> <p>Przepraszam i płynnymi ruchami oddalają się od słońca, i poruszają się po obwodzie koła.</p> <p>Wprawdzie w wierszu jest mowa o chmurce, ale ładniej i ciekawiej to wygląda, kiedy chmurek jest więcej. Wówczas wyraźniej widać jak chmurki zasłaniają słońce.</p>

Tekst utworu	Opis wykonywanych czynności
Słońko dzień cały po niebie chodzi.	Słowa te są dla dziecka-słońca znakiem do ponownego poruszania się wewnątrz koła. Słońko spaceruje lub płynie pomiędzy drzewami, chmurkami. Jest cały czas uśmiechnięte, jakby chciało uśmiechem wszystkich powitać.
„Dobranoc” mówi kiedy zachodzi.	Kolejną czynnością słońca jest powiedzenie „dobranoc” i ponowne przyjęcie pozycji siadu skulnego. Tę samą pozycję przyjmują dzieci-chmurki, ustawiając się wokół słońka, jakby pilnując jego spokojnego snu. Drzew nadal stoją w swoich miejscach. Poruszają gałęziami powoli i szumią cichutko, aby nie zbudzić słońka.
Mrok szary wkoło otula drzewa	Do akcji włączają się dzieci będące mrokiem. Trzymając w rękach pasmo folii lub bardzo cienkiego materiału, wykonują „taniec” dookoła drzew. Materiałem otulają – okrywają drzewa.
„dobranoc” szumią z prawa i z lewa.	Kiedy wszystkie drzewa zostaną otulone – okryte, kładą się w dowolnej pozycji na dywanie. Dzieci-drzewa poruszając coraz wolniej „gałązkami” mówią wszystkim „dobranoc”. Wszystkie dzieci leżą na dywanie cichutko, w dowolnej pozycji i do końca wysłuchują muzyki.

7. Powrót do treści wiersza. Wypowiedzi dzieci na temat własnych przeżyć doznanych podczas tworzenia układu przestrzennie - ruchowego.

8. Przełożenie treści utworu, przeżytych doznań, emocji na konkretyzację plastyczną.

9. Swobodne wypowiedzi dzieci na temat: co namalowałem (łam), co przedstawia moja praca itd.

10. Podziękowanie za wspólną pracę, porządkowanie miejsc pracy.

BIBLIOGRAFIA:

1. Gloton R., Clero C.: *Twórcza aktywność dziecka*, WSiP, Warszawa 1985.
2. Lam W.: *Sztuka dziecka i jej naturalny rozwój*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1966.
3. Ławrowska R.: *Muzyka i ruch*, WSiP, Warszawa 1991.
4. Megrier D.: *Zabawy teatralne w przedszkolu, Cyklady*, Warszawa 2000.
5. Sacher W.A.: *Słuchanie muzyki i aktywność artystyczna dzieci*, Kraków, Impuls, 1999.

6. Awgulowa J., Świątek W.: *Małe formy sceniczne w pracy przedszkola*. Warszawa 1979, WSiP.
7. Bajkowska L.: *Teatr marzeń. Inscenizacje dla dzieci*. Warszawa 1999, Wydawnictwo Prószyński i S-ka.
8. Baluch A.: *Poezja współczesna w szkole podstawowej*. Warszawa 1984, WSiP.
9. Baluch A.: *Aktywny odbiór utworów dla dzieci*. „Wychowanie w przedszkolu” 2002, nr 1.
10. Bączkowska K.: *Wartości w świecie dziecka we współczesnej literaturze dla dzieci*. Kielce 2000, Oficyna Wydawnicza „STON 2”.
11. Cybulska J., Dudzińska J., Lipina S., Lipska E.: *Inscenizowanie zabaw na podstawie literatury dziecięcej*. Warszawa 1991, WSiP.
12. Krasoń K.: *Dziecko czyta i przetwarza tekst*. Internet: www.vulcan.edu.pl
13. Krasoń K.: *Teatr dźwięku, obrazu i ruchu, czyli zabawa z poezją dla najmłodszych*. W: *Młody czytelnik w świecie książki, biblioteki i informacji* Red. K. Heska Kwaśniewicz. Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego, nr 1589, Katowice 1996.
14. Krasoń K.: *Układ przestrzenno-ruchowy jako element intersemiotycznego przekładu tekstu literackiego. Wykorzystanie metody Emila Jagues-Dalcroze'a*. W: *Materiały pokonferencyjne. Problemy kształcenia literackiego w edukacji wczesnoszkolnej*. Pod red. J. Kidy. Rzeszów 1997.
15. Stankiewicz B.: *Zabawy twórcze i widowiska lalkowe w wychowaniu przedszkolnym*. Warszawa 1979, WSiP.
- Vademecum nauczyciela sześciolatków*. Praca zbiorowa pod redakcją M. Dunin-Wąsowicz. Warszawa 1977, WSiP.